

NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG CÔNG TÁC GIÁO DỤC LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ CHO CÁN BỘ, ĐẢNG VIÊN THEO TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH

NGÔ HẢO NHI*

Tóm tắt: Tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục lý luận chính trị có vị trí, vai trò đặc biệt quan trọng trong hệ thống tư tưởng của Người. Tư tưởng đó được Đảng Cộng sản Việt Nam vận dụng trong lãnh đạo công tác giáo dục lý luận chính trị. Trên cơ sở tìm hiểu tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục lý luận chính trị, bài viết đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả của công tác giáo dục lý luận chính trị cho cán bộ, đảng viên hiện nay.

Từ khóa: Cán bộ, đảng viên; giáo dục lý luận chính trị; tư tưởng Hồ Chí Minh.

Đặt vấn đề

Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã chỉ rõ tầm quan trọng của công tác giáo dục lý luận chính trị đối với cách mạng Việt Nam. Người yêu cầu cán bộ, đảng viên phải chú trọng học tập, nghiên cứu, nắm vững lý luận để nâng cao bản lĩnh chính trị, hoàn thành tốt nhiệm vụ cách mạng. Học tập lý luận chính trị là công việc thường xuyên, lâu dài đối với mỗi cán bộ, đảng viên nhằm hình thành thế giới quan, phương pháp luận khoa học, cách mạng, từ đó vận dụng vào thực tiễn công tác. Tuy nhiên, hiện nay, một số cán bộ, việc học tập lý luận chính trị có biểu hiện bị lơ là, sao nhãng.

1. Tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục lý luận chính trị

Thứ nhất, giáo dục chủ nghĩa Mác - Lênin. Chủ tịch Hồ Chí Minh hiểu được tầm quan trọng của chủ nghĩa Mác - Lênin đối với cách mạng Việt Nam, Người yêu cầu: “Mọi đảng viên đều phải ra sức học tập chủ nghĩa Mác - Lênin củng cố lập trường giai cấp vô sản, cố gắng nắm vững những quy luật phát triển của cách mạng Việt Nam; phải luôn

luôn nâng cao đạo đức cách mạng, kiên quyết đấu tranh chống chủ nghĩa cá nhân, bồi dưỡng chủ nghĩa tập thể của giai cấp vô sản”¹. Hiểu chủ nghĩa Mác - Lênin còn để phụng sự cho cách mạng, cho Tổ quốc và nhân dân, nếu không hết lòng, hết sức phụng sự nhân dân, tự kiêu, tự đại, tự tư, tự lợi, như thế là trái với chủ nghĩa Mác - Lênin. Chủ tịch Hồ Chí Minh cũng đã nhiều lần nghiêm khắc phê phán thái độ ngại học tập lý luận hoặc học không đến nơi đến chốn của một số cán bộ nên không hiểu về lý luận, không hiểu về chủ nghĩa Mác - Lênin.

Thứ hai, giáo dục chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước. Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, “Vì sao phải học tập đường lối của Đảng? Vì có nắm vững đường lối cách mạng mới thấy rõ phương hướng tiến lên của cách mạng, mới hiểu rõ mình phải làm gì và đi theo phương hướng nào để thực hiện mục đích của Đảng trong giai đoạn cách mạng hiện nay”². Đồng thời,

¹ Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, tập 12, tr.419.

² Hồ Chí Minh, *Sổ tay*, tập 15, tr.115.

* Học viện Chính trị khu vực I.

góp phần nâng cao nhận thức về pháp luật và hình thành ý thức, thái độ chấp hành pháp luật của mỗi người.

Thứ ba, giáo dục đạo đức cách mạng. Chủ tịch Hồ Chí Minh cho rằng, muốn trở thành người cách mạng trước hết phải hiểu được tư cách đạo đức cách mạng, muốn làm cách mạng trước hết phải giác ngộ đầy đủ những chuẩn mực đạo đức đó. Người khẳng định: “Cũng như sông thì có nguồn mới có nước, không có nguồn thì sông cạn. Cây phải có gốc, không có gốc thì cây héo. Người cách mạng phải có đạo đức, không có đạo đức thì dù tài giỏi mấy cũng không lãnh đạo được nhân dân”³. Giáo dục chuẩn mực đạo đức cách mạng cho lực lượng tham gia cách mạng là nguyên tắc nhất quán của Hồ Chí Minh suốt từ năm 1927 (trong cuốn *Đường Kách mệnh*), cho đến năm 1969 (trong bài *Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân* và trong *Di chúc*). Qua đó, giáo dục cho đội ngũ cán bộ, đảng viên tinh thần hy sinh, ý chí kiên cường, bất khuất, sẵn sàng xả thân cho lý tưởng cách mạng, đấu tranh để xoá bỏ áp bức bóc lột, xây dựng một nước Việt Nam giàu mạnh, văn minh, hạnh phúc.

Thứ tư, giáo dục những bài học kinh nghiệm của các đảng cộng sản trên thế giới. Từ quan điểm lý luận của chủ nghĩa Mác - Lênin là sự tổng kết kinh nghiệm của phong trào công nhân từ trước đến nay của các nước, Chủ tịch Hồ Chí Minh nhấn mạnh phải học tập kinh nghiệm của các đảng anh em, của quá trình vận động cách mạng thế giới, bởi đó cũng có nghĩa là học tập những vấn đề mới của chủ nghĩa Mác - Lênin. Song, Người cũng lưu ý trong khi học tập kinh nghiệm của các đảng

cộng sản, phải chú ý đến đặc điểm của dân tộc mình để vận dụng cho phù hợp, không máy móc dập khuôn, giáo điều, phải sáng tạo, có tinh thần độc lập tự chủ.

Cũng như bất kỳ một hoạt động nào, giáo dục lý luận cũng phải tuân thủ một số nguyên tắc mang tính định hướng. Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, có hai nguyên tắc cơ bản trong giáo dục lý luận:

Nguyên tắc tính Đảng và tính khoa học. Trong giáo dục lý luận phải lấy chủ nghĩa Mác - Lênin làm nền tảng, phải luôn giữ vững lập trường, quan điểm của chủ nghĩa Mác - Lênin và của Đảng trong dạy và học lý luận. Xa rời nền tảng lý luận sẽ rơi vào chủ nghĩa giáo điều và xét lại. Do đó, giáo dục lý luận phải trên cơ sở khách quan, khoa học, tránh việc áp đặt, cường điệu hóa lý luận. Tính Đảng và tính khoa học trong giáo dục lý luận thống nhất và có mối quan hệ mật thiết với nhau.

Nguyên tắc lý luận gắn liền với thực tiễn. Đây là một nguyên tắc căn bản của chủ nghĩa Mác - Lênin, phản ánh đặc trưng của quá trình nhận thức biện chứng từ trực quan sinh động đến tư duy trừu tượng, từ tư duy trừu tượng đến thực tiễn, đó là con đường nhận thức chân lý. Chủ tịch Hồ Chí Minh quan niệm lý luận mà không liên hệ với thực tiễn là lý luận suông; thực tiễn không có lý luận hướng dẫn thì thành thực tiễn mù quáng... Tách rời lý luận và thực tiễn, tức là phá vỡ quy luật lô-gíc và chắc chắn sẽ dẫn đến sai lầm.

2. Một số giải pháp nâng cao chất lượng công tác giáo dục lý luận chính trị cho cán bộ, đảng viên hiện nay

Công tác giáo dục lý luận chính trị cho cán bộ, đảng viên trong thời gian qua đã góp phần quan trọng trong việc đào tạo bồi dưỡng đội ngũ đảng viên từ Trung ương đến cơ sở, đã

³ Hồ Chí Minh, *Sđd*, tập 5, tr.292-293.

xây dựng được đội ngũ cán bộ, cơ bản đáp ứng yêu cầu thực tiễn. Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả đạt được cũng phải nhìn nhận là công tác giáo dục lý luận chính trị cho cán bộ, đảng viên có nơi, có lúc chưa thực sự được coi trọng, nhiều cấp ủy, địa phương chưa xây dựng được kế hoạch đào tạo, bồi dưỡng, động cơ học tập đúng đắn. Chất lượng của một số chương trình bồi dưỡng, giáo dục lý luận chính trị chưa cao, còn thiếu tính thực tiễn, chưa thực sự đáp ứng yêu cầu. Việc chưa coi trọng học tập "lý luận chính trị" bắt nguồn từ nhiều nguyên nhân chủ quan và khách quan, chủ yếu nhất là từ cá nhân người học như: Người học không xác định được mục đích đúng đắn của việc học tập lý luận chính trị, học không vì mục đích tự thân mà vì lý do thăng tiến; học để lấy bằng cấp, để đáp ứng tiêu chuẩn được đề bạt, bổ nhiệm lên những vị trí cao hơn... Bên cạnh những nguyên nhân chủ quan từ phía người học nêu trên, một nguyên nhân quan trọng khác là do những hạn chế trong công tác giáo dục lý luận.

Nghị quyết Trung ương 4 khóa XII của Đảng cũng chỉ rõ: Công tác giáo dục chính trị tư tưởng cho cán bộ, đảng viên về chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, giảng dạy và học tập nghị quyết của Đảng chưa được coi trọng đúng mức, kém hiệu quả, nội dung và phương pháp giáo dục, truyền đạt chậm đổi mới; chưa tạo được sự thống nhất cao trong nhận thức về tình trạng suy thoái, những biểu hiện "tự diễn biến", "tự chuyển hóa" và những hậu quả gây ra.

Phát huy kết quả đạt được, khắc phục những hạn chế và nâng cao hơn nữa chất lượng công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ, đảng viên, góp phần xây dựng đội ngũ cán bộ,

đảng viên vừa "hồng", vừa "chuyên", trong thời gian tới quán triệt quan điểm: *Một là*, đào tạo, bồi dưỡng lý luận chính trị cho cán bộ, đảng viên là nhiệm vụ quan trọng của toàn Đảng, của mỗi cấp ủy và từng cán bộ, đảng viên. Mỗi cán bộ, đảng viên cần thấm nhuần tư tưởng Hồ Chí Minh về học tập suốt đời, học đi đôi với hành, lý luận gắn với thực tiễn, học tập lý luận gắn với rèn luyện phẩm chất đạo đức, tư cách người cách mạng. *Hai là*, quán triệt sâu sắc tinh thần Nghị quyết Trung ương 8 (khóa XI) về đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục và đào tạo và Nghị quyết Trung ương 7 (khóa XII) về tập trung xây dựng đội ngũ cán bộ các cấp, nhất là cấp chiến lược, đủ phẩm chất, năng lực và uy tín, ngang tầm nhiệm vụ. Để công tác giáo dục lý luận chính trị cho cán bộ, đảng viên theo tư tưởng Hồ Chí Minh đạt hiệu quả hơn nữa, thực hiện đồng bộ một số giải pháp:

Thứ nhất, quán triệt, nâng cao nhận thức, trách nhiệm của các cấp ủy Đảng, chính quyền, của cán bộ, đảng viên về công tác đào tạo, bồi dưỡng lý luận chính trị.

Đối với cấp ủy, chính quyền cần phải nhận thức công tác đào tạo, bồi dưỡng lý luận chính trị là công việc thường xuyên của Đảng. Mỗi cán bộ, đảng viên cũng phải nhận thức việc học tập giáo dục lý luận để nâng cao trình độ, hoàn thiện bản thân, rèn luyện kỹ năng để làm việc, phục vụ nhân dân ngày càng tốt hơn. Thực tế cho thấy ở chính quyền, địa phương nào mà cấp ủy Đảng coi trọng công tác giáo dục lý luận chính trị cho cán bộ, đảng viên thì việc triển khai, thực hiện các Nghị quyết của Đảng, pháp luật của Nhà nước có hiệu quả hơn, nhân dân tin tưởng vào đường lối lãnh đạo của Đảng.

Thứ hai, xác định đúng vai trò của công tác giáo dục lý luận chính trị.

Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, yếu tố đầu tiên quyết định hiệu quả của công tác huấn luyện lý luận là phải xác định đúng vai trò của công tác huấn luyện. Người khẳng định "Cán bộ là cái gốc của mọi công việc. Vì vậy, huấn luyện cán bộ là công việc gốc của Đảng"⁴. Huấn luyện cán bộ có nhiều nội dung: huấn luyện nghề nghiệp, huấn luyện lý luận chính trị, huấn luyện văn hóa... trong đó, huấn luyện lý luận chính trị là căn bản của công tác tư tưởng.

Thứ ba, đổi mới nội dung giáo dục lý luận chính trị theo hướng lý luận phải gắn liền với thực tiễn, phục vụ nhu cầu công tác của người học.

Trong "Sửa đổi lối làm việc", Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn nhất quán quan điểm lý luận phải gắn liền với thực tiễn. Đánh giá về những hạn chế của công tác huấn luyện, Người nêu rõ: "dạy chính trị thì mênh mông mà không thiết thực, học rồi không dùng được... lý luận và thực tế không ăn khớp với nhau"⁵. Trong phần cuối tác phẩm, nói về việc chữa bệnh ba hoa, Hồ Chí Minh đặc biệt phê phán bệnh "nói mênh mông": Nói mênh mông trời đất. Nói gì cũng có. Nhưng chỉ chừa một điều không nói đến là những việc thiết thực cho địa phương đó, những việc mà dân chúng ở đó cần biết, cần hiểu, cần làm, thì không nói đến.

Đây cũng là hạn chế rất lớn trong giáo dục lý luận hiện nay. Nội dung chương trình học, các giáo trình thường nặng về lý luận và những kiến thức tổng quát, vĩ mô. Phần nói về tình hình địa phương, các kỹ năng giải quyết công việc thực tế thường chiếm dung lượng nhỏ, cách giải quyết còn giáo điều,

cứng nhắc, không phù hợp với thực tiễn. Để khắc phục hạn chế này, Hồ Chí Minh yêu cầu: "học cốt để mà làm. Học mà không làm được, học mầy cũng vô ích. Vì vậy huấn luyện phải thiết thực, sao cho những người đến học, học rồi, về địa phương họ có thể thực hành ngay"⁶. Trên cơ sở quan điểm của Người, từ thực tiễn hiện nay, công tác giáo dục lý luận chính trị cần đổi mới về nội dung theo hướng gắn lý luận với thực tiễn, phù hợp với trình độ và nhu cầu của người học. Cụ thể: Xây dựng các chương trình đào tạo, bồi dưỡng về lý luận chính trị tăng cường phần nội dung về tình hình, nhiệm vụ cụ thể của ngành, địa phương; tăng phần kiến thức về kỹ năng giải quyết các vấn đề thực tế trong các lĩnh vực công tác. Giảm những nội dung lý luận chung, trừu tượng, trùng lặp trong nhiều chương trình đào tạo.

Thứ tư, đổi mới phương pháp giáo dục lý luận chính trị theo hướng phát huy tính độc lập, tích cực của người học, "học đi đôi với hành".

Bàn về phương pháp giáo dục lý luận, Hồ Chí Minh phê phán cách học một chiều, áp đặt, "nhồi vào óc" người học lý luận suông, khô khan mà không hướng dẫn cán bộ cách tổ chức thực hiện trên thực tế. Người coi đó là giáo dục "lý luận suông, vô ích". Hồ Chí Minh đòi hỏi cán bộ tránh lối học thuộc lòng từng câu chữ, hiểu một cách máy móc lý luận Mác - Lênin. Theo Người, cách giáo dục đúng đắn là trong lúc học lý luận, phải nghiên cứu công việc thực tế, kinh nghiệm thực tế. Trong cách học tập, phải "lấy tự học làm cốt. Do thảo luận và chỉ đạo giúp vào"⁷.

⁴ Hồ Chí Minh, *Sđd*, tập 5, tr.309.

⁵ Hồ Chí Minh, *Sđd*, tập 5, tr.309.

⁶ Hồ Chí Minh, *Sđd*, tập 5, tr.343.

⁷ Hồ Chí Minh, *Sđd*, tập 5, tr.312.

Thứ năm, đa dạng hóa các phương thức giáo dục lý luận chính trị, kết hợp giữa học ở trường, lớp với quá trình tự học của cán bộ.

Đối với học tập lý luận chính trị, việc tổ chức các lớp đào tạo, bồi dưỡng là hình thức cơ bản. Chủ tịch Hồ Chí Minh cho rằng các lớp huấn luyện phải được tổ chức thường xuyên; chương trình, giáo trình phải có tính hệ thống theo từng mức độ từ thấp đến cao, từ dễ đến khó, từ đơn giản đến phức tạp. Sắp xếp thời gian và bài học cho khéo, phải có mạch lạc với nhau, mà không xung đột với nhau. Bên cạnh việc học theo trường lớp, Hồ Chí Minh đặc biệt đề cao quá trình tự học lý luận của cán bộ. Người yêu cầu: "ở các cơ quan, mỗi ngày ít nhất phải học tập một tiếng đồng hồ... Những giờ học tập đều tính như những giờ làm việc. Khi cất nhắc cán bộ, phải xem kết quả học tập cũng như kết quả công tác khác mà định"⁸.

Các giải pháp trên đây sẽ góp phần thực hiện nghiêm túc Nghị quyết số 04-NQ/TW khóa XII "Về tăng cường xây dựng, chỉnh đốn Đảng; ngăn chặn, đẩy lùi sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, những biểu hiện "tự diễn biến", "tự chuyển hóa" trong nội bộ", nhất là trong việc ngăn chặn hiện tượng

lười học lý luận chính trị, nếu không được ngăn chặn kịp thời, sự suy thoái đó sẽ dễ dàng dẫn đến nguy cơ "tự diễn biến", "tự chuyển hóa" trong đội ngũ cán bộ, đảng viên.

Kết luận

Hiện nay, trước sự suy thoái về nhận thức lý luận, tư tưởng chính trị của một bộ phận cán bộ, đảng viên (coi thường lý luận, ngại học lý luận, chạy theo bằng cấp, học chiếu lệ, học chấp vá...) và yêu cầu mới ngày càng cao của sự nghiệp cách mạng, Đảng Cộng sản Việt Nam đặt ra yêu cầu phải tăng cường công tác giáo dục chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, quan điểm đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, trước mắt là đổi mới nội dung, phương pháp, nâng cao chất lượng công tác giáo dục lý luận chính trị trong hệ thống các trường chính trị, các trường thuộc hệ thống giáo dục quốc dân. Mỗi cán bộ, đảng viên đều phải học tập, nâng cao trình độ lý luận chính trị, coi đây là một trong những nhiệm vụ cấp bách của công tác xây dựng Đảng. Hơn lúc nào hết, quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về giáo dục lý luận chính trị cho cán bộ, đảng viên cần phải được quán triệt một cách thấu đáo và vận dụng một cách sáng tạo. ■

Tài liệu tham khảo:

1. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, tập 2.
2. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, tập 5.
3. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, tập 11.
4. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, tập 15.

⁸ Hồ Chí Minh, *Sđd*, tập 5, tr.313.